

durch seine Hautfarbe ausgezeichnet ist, namentlich der arische Stamm (āria) und der nichtarische (dāsa). Vgl. die Beiworte rūcat, çukrá, çúci, suçcandra, supéças, yaças, asurya.
 -as 3) ~ asya sá 783,8. — atirat çukrá āsām
 -am 1) kṛṣṇām aruṇām (dhiyām) 268,5. — 5) dāsām 203,4; āriam 268,9 (Gegensatz dāsyūn); nas 104,2 (Gegensatz dāsasya).
 -ena 2) sūtras 301,13.
 -e 2) tāva (agnés) 192,12.
 -ō ubhō ~ r̥sis ugrās pupoṣa 179,6.
 -es 2) rūcadbhis 829,3.

vartani, f. [von vrt], 1) das *Rollen*, der *Lauf*, vgl. raghū-vartani; 2) *Radschiene* (als rollende); 3) *das Geleise* (als das worin die Radschienen rollen), auch mit dem Gen. patḥās; daher 4) der *Weg*, die *Bahn*. Vgl. kṛṣṇā-vartani u. s. w.

-is 4) ahīas 970,4. — is [A. p.] 4) 140,9 (wo Pada unrichtig vartanis); 315,2 (Bahnen der Ströme).
 -im 1) prāvat cakrā-sya ~ 672,8. — 3) patḥās 341,3; 534,16. — 4) 241,2; 891,6; 415,9; 993,1. 4; vātasya 25,9.
 -i [I.] 2) tējīsthaya 53,8.
 -āyas 4) bildlich r̥tasya 831,4.

vārtikā, f., *Wachtel*.

-ām 112,8; 116,14; 117,16; 118,8; 865,13 vr̥kasya cid ~ antār āsiāt ... amuñcatam.

vartis, n. [von vrt], der (dreimal am Tage) *wiederkehrende Lauf* oder der *Umlauf* (Hin- und Rücklauf) der Aṣvīn, oder ihres Wagens zum Opfer, überall mit yā (ā, pāri-yā) verbunden, mit Ausnahme von 92,16 (~ rātham nī yachātam) und 503,3 (mit ūhathus); 2) einmal (948,6) von der dreimaligen *Wiederkehr* des Agni zum Opfer. — Siehe die Adj. nṛpāyia, irāvat.

-is 34,4; 92,16; 116,18; 117,2; 119,4; 183,3; 184,5; 232,7; 429,7; 490,5; 503,3. 10; 504,2; 556,5; 583,10; 585,5; 629,11. 18; 642,17; 646,14. 15; 655,7; 696,3; 865,13. — 2) tris ... ~ yajñām pariyan 948,6 (agnis).

1. **vārtu**, Inf. von vrt.

(2. **vartu**), *Wendung* [von vrt], enthalten in tri-vārtu.

vartī, m., *Abwehrer* [v. 1. vī], überall mit dem Gen. und mit nā asti verbunden z. B. nā te vartā asti rādhasas, niemand ist der deine Gabe hemmt 634,4.

-ā asya 40,8; 507,8; yāsya 316,7; tāvisyās 383,14; rādhasas 634,4.

vartman, n., *Radspur*, *Bahn* [von vrt, vgl. vartani].

āni ~ eṣām (marūtām) ānu rīyate ghṛtām 85,3.

(**vartra**), a. [von vrt], *umwendend*, enthalten in a-vartrā.

vārdha, m., das *Fördern* [von vrdh], *Gelingen lassen*.

-āya um zu fördern ārcāmi vām ~ āpas (Pad. āpas) 838,4.

vārdhana, a., m., n. [von vrdh], 1) a., *stärkend*, *kräftigend*, *Erquickung gewährend*; 2) m., *Kräftiger*, *Erquickender* m. Gen.; 3) n., *Stärkungsmittel*, *Labungsmittel* der Götter [G.] (Opfer, Gebet); auch 4) ohne Gen.; 5) n., *Stärkungsmittel*, *Nahrungsmittel* (der Menschen). — Vgl. dyumna-, nirmna-, pusti- (mehrend, fördernd), paçu- (Mehrung), uktha-, stoma- (Erquickung findend an) -vārdhana.

-as 1) yajñās 266,12; 80,1; ukthām indrāya vardhitā 809,39; (agnis) 917,12. — 2) ó-sadhinām, apām 617,2 (parjānyas).
 -am [m.] 2) von Agni: pitṛ 140,3; āriasya 712,1.
 -am [n.] 1) vācas 114,6 (rudrāya); brāhma 464,5 (indrāya); 621,3 (te); 875,1 (māhyam). — 3) yāsya (indrasya) 203,14; asya (indrasya) 701,5; agnés 895,2 (ghṛtām). — 4) 80,1; ukthām indrāya 10,5. — 5) yās bhōjanam ca dāyase ca ~ 204,6.
 -ā [du. m.] 2) stōmasya 628,5 (aṣvīnā).
 -ā [n.] 1) brāhmāni 427,10; 538,7; 671,4. — 3) tāva (indrasya) 52,7.
 -āni 4) 230,8; 464,6.
 -ebhis 4) 270,1 (vāvrdhe indras).
 -ī [N. s. f.] 1) gir 830,7 (te).

vardhitī, m. [von vrdh], *Kräftiger*, *Stärker*, *Erquickender*.

-ā (sōmas) 809,39.

vārpa-nīti, a., *List* [vārpa = vārpas] *anwendend* [nīti Führung, Anwendung].

-is indras 268,3.

vārpas, n., 1) *Gestalt*; insbesondere 2) *schöne, glänzende, jugendliche Gestalt*; 3) (*Schein-gestalt*), *List*, *Kunstgriff*. — Vergl. ghorā-, bhūri-, hāri-vārpas, puru-vārpas.

-as 1) anyād pit(a)rōs 140,7; etād 616,6. — 2) māhi ~ kārīkratas 140,5; bhūri ~ kārīkrat 292,9 (oder beides zu 4); amṛtasya 312,14; māhi asya (agnés) 444,4; cyāvānāya . . ādhi yād itātūti dhatthās 584,6.
 -asā 2) kṛṣṇām yād enīm abhi ~ bhūt 829,2. — 5) kāsya 39,1; 925,3. 11.
 -asas [G.] 1) budhnāt mahisāsya ~ 141,3; sāsahvānsam asya ~ 666,16. — 2) ānikam asya ~ 402,4. — 3) āntasya 926,7.
 -ānsi 1) purū ~ dādhanā 117,9. — 2) duhitār 809,47. — 2) purū ~ vidvān 485,14.

vārmanvat, a., *gepanzert* [von vārman].

-antas yodhās 904,3.

vārman, n. [von 1. vī], 1) *Panzer*, *Harnisch*; 2) *Schutzwehr*, *Schutz*. Vgl. sīv.

-a 1) 31,15; 140,10; 516,8; 810,2; 927,8; bildlich brāhma ~ māma ~ āntaram 516,19; dāksinām ~ kṛnute 933,7; tuām ~